

PARAZITLARNING INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI

Rahimqulova Feruza G'ani qizi

Navoiy davlat universiteti Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo'nalishi 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Saparova Saboxat Izzatillayevna

Annotatsiya: Ushbu maqolada parazitlarning turlari hamda inson organizmiga jiddiy xavf solishi va keltirib chiqaradigan kasalliklari, parazitlar kelib chiqishini oldini olish, himoyalani chora tadbirlari tushuntirib o'tiladi.

Kalit so'zlar: parazit, endoparazitlar, ektoparazitlar,

askarida, amyoba, exinokokk, ostritsa, trypanosoma, bezgak plazmodiyasi, bit burga, kana

Аннотация: В данной статье рассматриваются виды паразитов, их серьёзная опасность для организма человека и заболевания, которые они вызывают, а также меры профилактики возникновения паразитарных заболеваний и способы защиты от них.

Ключевые слова: Паразит, эндопаразиты, эктопаразиты, аскарида, амёба, эхинококк, острица, трипаносома, плазмодий малярии, вошь, блоха, клещ

Abstract: This article discusses the types of parasites, their serious threat to the human body, and the diseases they cause, as well as preventive measures and methods of protection against parasitic infections.

Keywords: Parasite, endoparasites, ectoparasites, Ascaris, amoeba, Echinococcus, Enterobius (pinworm), Trypanosoma, malaria plasmodium, louse, flea, tick

Kirish

Parazitlar — bu boshqa tirik organizm hisobiga yashovchi va undan oziqlanadigan biologik mavjudotlar hisoblanadi. Inson organizmi parazitlar uchun qulay muhit bo'lib, ular turli kasalliklarni keltirib chiqarishi aniqlangan. Ularning inson organizmiga ta'siri ko'pincha yashirin kechadi, ammo uzoq muddatda og'ir asoratlarga olib keladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisining katta qismi parazitar kasalliklar bilan zararlangan. Parazitlar inson salomatligiga jiddiy zarar yetkazib, jismoniy, ruhiy va ijtimoiy muammolarga sabab bo'ladi.

Asosiy qism

Parazitlarning turlari :

Ichki parazitlar (endoparazitlar):

- askarida
- exinokokk
- ostritsa

Bir hujayrali parazitlar:

- amyoba(ichak amyobasi)
- trypanosoma
- bezgak plazmodiyasi

Tashqi parazitlar (ektoparazitlar):

- bit
- burga
- kana

Parazitlarning organizmga kirish yo‘llari.

Parazitlar inson organizmiga turli yo‘llar bilan kiradi:

Og‘iz orqali (peros)

- Yuvilmagan meva va sabzavotlar
 - Iflos yoki qaynatilmagan suv
 - Xom yoki yaxshi pishmagan go‘sht va baliq mahsulotlari
- Misollar: askarida, lamblioz, amebiaz

Kontakt yo‘li bilan

- Kir qo‘llar orqali
- O‘yinchoqlar, idish-tovoqlar orqali
- Gigiyenaga rioya qilmaslik

Misollar: ostritsa (*Enterobius vermicularis*)

Qon so‘ruvchi hasharotlar orqali

- Chivin, bit, burga chaqishi
- Parazit qonga tushadi

Misollar: bezgak (*Plasmodium*), leishmanioz

Teri orqali

- Iflos suvda cho‘milish
- Tuproq bilan yalangoyoq yurish

Misollar: shistosomoz, ankylostomoz

Qon orqali

- Qon quyish (transfuziya)
- Steril bo‘lmagan ignalar

Misollar: toksoplazmoz, bezgak

Onadan bolaga

- Homiladorlik paytida
- Tug‘ruq vaqtida

Misol: toksoplazmoz

Hayvonlardan (zoonoz yo‘l)

- It, mushuklar orqali
- Hayvon najasi bilan kontakt

Misollar: exinokokkoz, toksoplazmoz

Parazitlarning inson salomatligiga ta‘siri.

Ovqat hazm qilish tizimiga ta‘siri

Ko‘plab parazitlar ichakda yashab, ozuqa moddalarni so‘rib oladi, buning natijasida vitamin va mineral yetishmovchiligi, ozib ketish, ich ketishi yoki qabziyat, qorin og‘riqlari kuzatiladi.

Immun tizimiga ta‘siri

Parazitlar immunitetni susaytiradi, buning natijasida tez-tez kasallanish, surunkali infeksiyalarning kuchayishi, allergik reaksiyalar paydo bo‘lishiga olib keladi.

Asab tizimiga ta‘siri

Ba‘zi parazitlar markaziy asab tizimiga zarar yetkazib, bosh og‘rig‘i, uyqusizlik, asabiylashish, xotira pasayishiga sabab bo‘ladi.

Bolalar salomatligiga ta‘siri

Bolalarda parazitlar kasalliklar: jismoniy va aqliy rivojlanishning sekinlashuvi, kamqonlik, o‘qishda qiyinchiliklar keltirib chiqaradi.

Parazitar kasalliklarning oldini olish

Parazitlardan himoyalash uchun quyidagi choralarga amal qilish muhim:

1. shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish;
2. meva-sabzavotlarni yaxshilab yuvish;
3. faqat toza suv iste‘mol qilish;
4. go‘sht va baliq mahsulotlarini to‘liq pishirish;
5. tibbiy ko‘riklardan muntazam o‘tib turish.

Xulosa

Parazitlar inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug‘diradi. Ular turli a‘zolar va tizimlarga salbiy ta‘sir ko‘rsatib, hayot sifatini pasaytiradi. Parazitar kasalliklarning oldini olish uchun gigiyena qoidalariga amal qilish, tibbiy madaniyatni oshirish va o‘z vaqtida tibbiy yordam ko‘rsatish orqali amalga oshiriladi. Aholining bu boradagi bilimini oshirish sog‘lom jamiyatni shakllantirishda muhim ahamiyatga egadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tibbiy biologiya. Oliy o‘quv yurtlari uchun darslik.
2. WHO – Parasitic diseases overview.
3. Karimov A.A. Parazitologiya asoslari. Toshkent, 2020.
4. Ashurova M. Inson parazitlari va ularning oldini olish.

5. (qo‘shimcha)
6. Bogdanov V.M. Tibbiy parazitologiya. – Moskva: Medicina, 2018.
7. Akramov S.T. Inson parazitlari va parazitlar kasalliklar. – Toshkent, 2019.
8. CDC. Parasitic Diseases Overview.
9. Garcia L.S. Diagnostic Medical Parasitology. – Washington DC, 2020.
10. Cox F.E.G. Human Parasitology. – Wiley-Blackwell, 2017.

